

25 jaar opmerkelijk

Tekst: Jaap Bouwman

Het is ondoenlijk om alle bijzonderheden van de afgelopen 25 jaar de revue te laten passeren, maar een aantal hiervan willen we u niet onthouden.

83

In 1983 werd De Vlinderstichting opgericht met als doel het stoppen van de achteruitgang van onze vlinderfauna. Ironisch genoeg bleek dit het eerste jaar dat de **moerasparelmoervlinder** in Nederland niet meer werd gezien en het laatste jaar dat er een vals heideblauwtje werd ontdekt. Bij een ven in Berkenheuvel werd de noordse glazenmaker opnieuw gevonden nadat deze sinds 1955 niet meer in Nederland was waargenomen. Dit was ook het jaar dat de voorlopig laat-

ste waarneming van een populatie oostelijke witsnuitlibel werd gedaan bij de Bosplas Gibraltar in Overijssel.

84

Het jaar 1984 bracht een populatie van de kleine weerschijnvlinder aan het licht bij het Vijlenerbos. Helaas bleek het voorlopig ook het laatste jaar dat er dwergblauwtjes werden aangetroffen in Nederland. Op 31 mei werden maar liefst zes exemplaren gezien op de Pietersberg. Op 20 juli werd een **apollovlinder** waargenomen bij Kloetinge. Het lijkt onwaarschijnlijk dat deze soort Nederland op eigen kracht heeft bereikt.

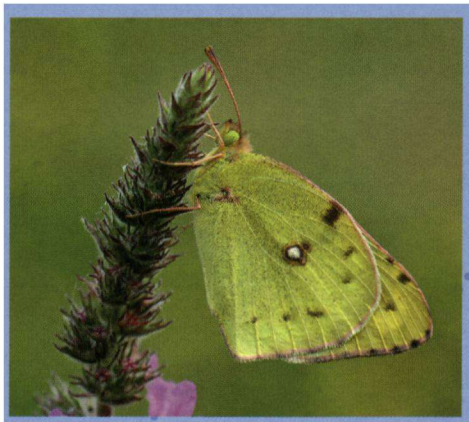
85

Op 10 augustus 1985 werd een tijgerblauwtje aangetroffen in het Korenburgerveen. De verspreiding van de **bruine winterjuffer** lijkt tot een dieptepunt gezakt: in dit jaar werden slechts twee waarnemingen gedaan bij het Grootmeer nabij Vessem.

86

In 1986 werd in het zuiden van Limburg op 5 augustus op twee plaatsen een bosrandparelmoervlinder aangetroffen. Er werden nog tientallen exemplaren gemeld van het tweekleurig hooibeestje; de soort had daarmee het laatste 'goede' jaar in ons land. Met meer dan vijftig waarnemingen was het eveneens een goed jaar voor de gele luzernevlinder.

87

Nadat in 1984 de populatie van de kleine weerschijnvlinder was ontdekt bij het Vijlenerbos was het in 1987 ook weer gedaan met deze soort. De kleine heivlinder krijgt een gevoelige dreun te verwerken en de populatie op de Hoge Veluwe maakt een vrije val.

88

Nadat een jaar eerder de laatste populatie van de kleine weerschijnvlinder was verdwenen was het in 1988 de beurt aan het

tweekleurig hooibeestje. De koude winter van 1986 en het natte voorjaar van 1987 hebben de soort waarschijnlijk de das om gedaan. Op 30 juni werd één exem-

plaar waargenomen; het zou de enige en laatste blijken. Op 18 september wordt voor het eerst sinds jaren weer eens een noordse winterjuffer gevonden. Het betreft een vrouwtje in De Weerribben.

89

In 1989 wordt bij Budel een gevlekte glanslibel waargenomen, de op dat moment enige bekende populatie van de soort in Nederland.

90

Het jaar 1990 was het jaar van de herintroductie van het 'gewoon' en donker pimperlblauwtje in de Moerputten. Op 2 augustus werden 33 mannetjes en 53 vrouwtjes van het pimperlblauwtje losgelaten en nog eens 22 mannetjes en 48 vrouwtjes van het donker pimperl-

nelblauwtje. De exemplaren waren afkomstig uit Polen. Grote ijsvogelvlinders werden gezien bij Winterswijk en Wylre. Op 4 augustus werd een pruimenpage waargenomen bij Winterswijk. Dit betreft de laatste waarneming in ons land.

91

In 1991 worden er hoge aantallen van de kanaaljuffer waargenomen op het Eindhovens kanaal. Er werden meerdere bruin dikkopjes waargenomen nabij Eys. Hier werden ook exemplaren van het kalkgraslanddikkopje waargenomen die een jaar eerder waren uitgezet.

92

Het jaar 1992 gaf een met name op vlindergebied een aantal mooie verrassingen. Op 11 juni werd een zilvervlek waargenomen op Terschelling. De laatste waarnemingen kwam tot op dat moment van eind jaren zestig. In Den Helder werd een monarchvlinder waargeno-

men. Bijzonder waren ook de waarnemingen van rupsen en poppen van de iepenpage in Heerlen. In Friesland was sprake van een invasie van de **wolfsmelkpijlstaart** en er werden honderden rupsen waargenomen.

93

Zowel het dwergblauwtje als het klaverblauwtje weten zich in 1993 te vestigen op de Pietersberg en beide soorten worden meerdere keren waargenomen. In Zeeuws-Vlaanderen werd op de Belgische grens een populatie gevonden van de vuurlibél. Dit betrof

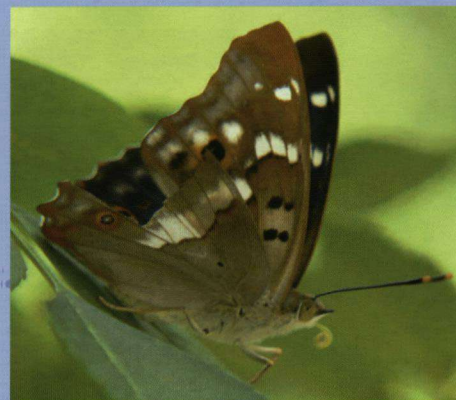

de eerste waarneming van de soort sinds 1968, vanaf dit moment heeft de soort vaste voet in Nederland. Er kon ook een nieuwe dagvlinder worden bijgeschreven, de steppeparelmoervlinder. De herkomst van deze soort is twijfelachtig maar zekere uitzetting is nooit bevestigd.

94

In 1994 werd zowel in de Millingerwaard als nabij Simpelveld een **kleine weerschijtvlinder** waargenomen, de twee laatste waarnemingen uit ons land. Op de Pietersberg was het met de waarneming van bleek blauwtjes van 27 juli tot 31 juli weer genieten. Vanaf dit jaar is ook het boswitje weer helemaal terug in ons land met meerdere waarnemingen op de Pietersberg. Op 5 augustus werd een mannetje zuidelijke heidelibel gefotografeerd.

Lees verder op pagina 14.

Dit betrof pas de tweede waarneming van de soort in Nederland. Opvallend was dat de soort pas zes jaar later als zodanig werd herkend. Dit is ook het jaar van de ontdekking van de kleine Sint-Jansvlinder in Nederland. Sinds de ontdekking wordt de soort jaarlijks op enkele locaties in Limburg waargenomen.

95

Het jaar 1995 bleek het laatste jaar dat de grote ijsvogelvlinder werd waargenomen op Terschelling. De soort was sinds 1948 van dit eiland bekend. Met het verdwijnen van deze populatie geldt de soort als verdwenen uit Nederland. In dit jaar werd de **bosparelmoervlinder** uitgezet nabij Schipborg in Drenthe. Deze uitzetting zou helaas niet succesvol blijken. In dit jaar had je een goede kans om een rouwmantel tegen

het lijf te lopen. Er was sprake van een grote invasie: tot eind september werden er maar liefst meer dan zestienhonderd rouwmantels gezien. Ook op libellengebied was 1995 een spectaculair jaar. Zo werd de zadellibbel voor het eerst uit ons land gemeld en werd de zuidelijke oeverlibel voor het eerst sinds 1902 weer in ons land aangetroffen.

96

In 1996 werd een nest rupsen van de grote vos ontdekt waarmee werd aangetoond dat de soort zich nog steeds in ons land kan voortplanten. Zeer spectaculair was de vondst van een larve van de rivierrombout bij de EPON-centrale in Nijmegen. Deze soort werd voor het

laatst in 1902 uit ons land gemeld. Het zou het begin blijken van het volledig herkoloniseren van de grote rivieren door deze soort. Sinds 1996 wordt de teunisbloempijlstaart weer geregeld uit ons land gemeld.

97

Na meer dan 20 jaar werden er in 1997 weer grotere aantallen noordse winterjuffers aangetroffen, zowel in De Weerribben als bij de Kuinderplas. Ook werd de zuidelijke keizerlibel voor de tweede keer in ons land aangetroffen bij het Maarnse gat.

98

Vlakbij Kerkrade werd in 1998 de purperstreepparelmoervlinder teruggevonden in Nederland. Na de ontdekking van een populatie hoogveenglanslibel twee jaar eerder op de Brunsummerheide volgden er dit jaar twee ontdekkingen: zowel in de Reusselse moeren als in het Wooldse veen werd de soort gevonden. Nadat er in de voorgaande twee jaar al larven van de rivierrombout werden aangetroffen werden er in 1998 ook volwassen dieren gevonden.

99

Het meest spectaculair in 1999 was de ontdekking van de **donkere waterjuffer** in De Weerribben. Deze soort was sinds 1956 niet meer in ons land aangetroffen. Op dagvlindergebied was er weer eens een nieuwe soort te bewonderen. Het geraniumblauwtje werd ontdekt in Zeeuws-Vlaanderen. Dat komt oorspronkelijk uit zuidelijk Afrika maar heeft zich nu ook in Zuid-Europa gevestigd.

00

In 2000 moest je voor libellen aan de Roer in Limburg zijn. Zo werd hier een populatie van de gaffellibel gevonden en werden enkele kleine tanglibellen waargenomen. Langs de Soestwetering in Overijssel werd een mooie populatie **bandheidlibel** gevonden. Het zou het begin blijken van een grote uitbreiding van de soort in het midden van het land. De oranje luzernevlinder had een goed jaar met onder andere meer dan tweehonderdvijftig exemplaren in augustus op de Maasvlakte.

01

Bij Posterholt werd in 2001 het donker pimpernelblauwtje herontdekt. Er werd maar liefst vier keer een **tijgerblauwtje** in Nederland gemeld en het klaverblauwtje heeft zich weer weten te vestigen op de Pietersberg.

02

Voor het tiende achtereenvolgende jaar werd het boswitje aangetroffen in Nederland waarmee de soort vanaf 2002 tot Nederlandse standvlinders behoort. Dit jaar was er sprake van een enorme invasie van de distelvlinders, waarbij concentraties van wel tweehonderd exemplaren werden gezien. Een in De Weerribben gemerkte noordse winterjuffer werd aangetroffen in de Lindevallei op 12 kilometer afstand!

03

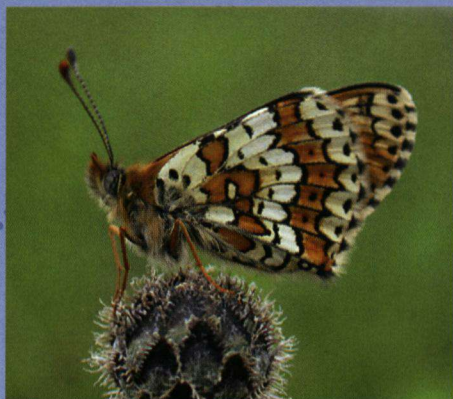
In 2003 werden er meerdere koningspages gezien in Nederland. In de uiterwaarden van Wageningen werd een monarchvlinder gefotografeerd. Bijzonder spectaculair was een vrouwtje morgenrood dat gefotografeerd werd in Echt. De kolibrievlinder had een zeer goed jaar in Nederland en er waren vele duizenden exemplaren in Nederland aanwezig. Bij Tegelen werd een gaffelwaterjuffer gevonden; deze libel is nieuwe voor Nederland.

04

Ongetwijfeld de meest spectaculaire vlinderwaarneming betrof de terugkeer van de veldparelmoervlinder op de Pietersberg. Op 30 mei 2004 werd hier het eerste van uiteindelijk twee exemplaren waargenomen. Tien jaar na de laatste waarneming werden er weer iepenpages gevonden in Heerlen. Bij Kerkrade werden enkele purperstreepparelmoervlinders waargenomen. De kleine tanglibel dook weer eens op langs de Roer, de aan-

wezigheid van een kleine populatie is hier
waarschijnlijk.

05

Een grote nachtpauwoog werd gefotografeerd in juni 2005 in Tubbergen. Geheel tegen de verwachting in werd de zeldzame oostelijke witsnuitlibel herontdekt in Nederland. Er bleek een kleine populatie aanwezig op de Dellebuursterheide in Friesland. De vijfde populatie van de hoogveenglanslibel werd gevonden in Overijssel.

06

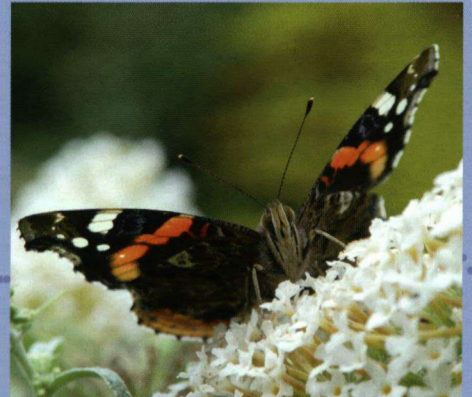
Voor de mensen die de rouwmantel gemist hadden in 1995 was er in 2006 een nieuwe kans. Ook het resedawitje was op meerdere plaatsen te bewonderen en in een aantal gevallen betrof het zelfs meerdere exemplaren. Nadat een jaar eerder de oostelijke witsnuitlibel in Nederland opdook, was het in 2006 de beurt aan de sierlijke witsnuitlibel waarvan een mannetje en een vrouwtje werden waargenomen bij de ENCI-vij-

ver in de Pietersberg. In Limburg werden maar liefst vijf **prachtberen** waargenomen. Tot nu toe waren er slechts een handjevol waarnemingen uit Nederland bekend.

07

In juni 2007 werden er enkele populaties ontdekt van de gaffelwaterjuffer in Zeeuws Vlaanderen nabij Cadzand. Met deze vondst lijkt de soort definitief vaste grond aan de voeten te hebben in Nederland. Vanwege de zachte winter bleken veel *atalanta's* in Nederland te hebben overwinterd, iets wat wellicht in toekomst eerder regel dan uitzondering zal worden.

08 Afgaande op dit overzicht kunnen we concluderen dat de afgelopen 25 jaar bijzonder zijn geweest voor vlinders en libellen. Er zijn soorten verdwenen maar er zijn ook soorten bijgekomen en elk jaar was er wel iets bijzonders te beleven in ons land. Ongetwijfeld zal dit ook zo zijn in het jaar 2008, het jaar van het 25-jarig jubileum van De Vlinderstichting. Wordt de mercuruwaterruffer teruggevonden of weet het resedawitje zich te vestigen in Nederland? Nog een half jaartje geduld en we zullen het laten weten in een nieuwe 'Opmerkelijk'.

Foto's:
Ab H. Baas
Henk Bosma
Jaap Bouwman
André den Ouden
Nicoliene Peet
Saxifraga/Mark Zekhuis
Saxifraga/Robert Ketelaar
Chris van Swaay
Kars Veling
Albert Vliegthart

